

ИНСТРУКЦИЈА ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ИЗНОСА СУФИНАНСИРАЊА ПРОЈЕКТА КОЈИ СЕ ФИНАНСИРАЈУ ИЗ ФИНАНСИЈСКЕ ПОМОЋИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ¹

Европска унија подржава Републику Србију кроз инструменте претприступне помоћи (ИПА, ИПА II и ИПА III). За ИПА пројекте, секторске програме, програме европске територијалне сарадње и програм у области пољопривреде и руралног развоја (даље у тексту: ИПАРД II и ИПАРД III програм), који се поред средстава финансијске помоћи ЕУ, финансирају и из буџета Републике (финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи Европске уније, даље у тексту: национално учешће), средства за национално учешће планирају се у складу са овом инструкцијом. Инструкција садржи четири дела:

I Инструкција која се односи на прву компоненту ИПА – помоћ у транзицији и изградња институција – централизовано управљање и инструмент ИПА II и ИПА III - директно управљање и индиректно управљање од стране међународних организација

II Инструкција која се односи на пројекте који се спроводе у оквиру Програма европске територијалне сарадње и подршку спровођењу стратегија ЕУ за дунавски и јадранско-јонски регион (ИПА II и ИПА III)

III Инструкција која се односи на Акционе програме ИПА II – индиректно управљање и Програме прекограничне сарадње ИПА II - индиректно управљање, Акционе планове ИПА III - индиректно управљање, Програме прекограничне сарадње ИПА III - индиректно управљање и Вишегодишње оперативне програме ИПА III за период 2024-2027 - индиректно управљање, као и Релевантне информације за учешће у Програмима ЕУ

IV Инструкција која се односи на ИПАРД II и ИПАРД III програме

I

ИНСТРУКЦИЈА КОЈА СЕ ОДНОСИ НА ПРВУ КОМПОНЕНТУ ИПА–ПОМОЋ У ТРАНЗИЦИЈИ И ИЗГРАДЊА ИНСТИТУЦИЈА–ЦЕНТРАЛИЗОВАНО УПРАВЉАЊЕ И ИНСТРУМЕНТ ИПА II - ДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ И ИНДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ ОД СТРАНЕ МЕЂУНАРОДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Услед увођења секторског приступа у програмирању почев од Националног програма ИПА 2012, у складу са методологијом ЕУ, у терминологији се поред ИПА пројеката уводе и ИПА секторски програми (Sector fiche), а почев од ИПА 2014 секторски Акциони документи (Action Documents) који се са аспекта буџетског планирања у техничком смислу третирају на исти начин као и ИПА пројекти. У даљем тексту, упутства која се односе на ИПА пројекте сходно се примењују и на ИПА секторске програме и ИПА Акционе документе.

У складу са Законом о потврђивању Оквирног споразума између Владе Републике Србије и Комисије Европских заједница о правилима за сарадњу која се односе на финансијску помоћ

¹Дефиницијама из члана 2. Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр. 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13-исправка, 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19, 149/20, 118/21, 118/21 – др. Закон, 138/22, 92/23 и 94/24) прецизирано је:

46) **Финансијска помоћ Европске уније** су средства Европске уније која се користе за намене и спроводе према правилима утврђеним споразумима између Републике Србије и Европске уније;

47) **Финансирање учешћа Републике Србије, односно локалне власти у спровођењу финансијске помоћи Европске уније** је финансијско учешће Републике Србије, односно локалне власти у спровођењу програма финансијске помоћи Европске уније које се може обезбедити из различитих извора финансирања.

Европске заједнице Републици Србији у оквиру спровођења помоћи према правилима инструмента претприступне помоћи (ИПА), који је Народна скупштина Републике Србије ратификовала 26. децембра 2007. године („Службени гласник РС”, број 124/07 од 26. децембра 2007. године), за спровођење пројеката претприступне помоћи неопходно је обезбедити одговарајући износ националног суфинансирања. Такође, у складу са Законом о потврђивању Оквирног споразума између Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) који је Народна скупштина Републике Србије ратификовала 29. децембра 2014. године („Службени гласник РС – међународни уговори”, број 19/14 од 29.12.2014. године) неопходно је обезбедити средства националног суфинансирања за оне Акционе програме где је то предвиђено појединачним финансијским споразумима. Исти принцип примењује се за Акционе програме одобрене у оквиру ИПА III инструмента, а на основу Оквирног споразума о финансијском партнерству који је Народна скупштина усвојила 9. децембра 2022. године („Службени гласник РС – међународни уговори“, број 6/2022 од 12.12.2022. године).

Суфинансирање пројеката може бити обезбеђено из јавних средстава (по дефиницији ЕУ јавна средства су: средства буџета, сопствени приходи буџетских корисника, кредити одобрени држави или уз државну гаранцију) или донација међународних институција. Правила ЕК предвиђају да се суфинансирање пројеката у државама у којима се средства помоћи ЕУ реализују у оквиру централизованог управљања, укључујући и Републику Србију, врши према главним областима подршке дефинисаним у оквиру Вишегодишњег индикативног планског документа (MIPD) и према **паралелном моделу** спровођења. Суфинансирање пројеката у државама у којима се средства помоћи ЕУ реализују у оквиру **децентрализованог** управљања, укључујући и Републику Србију, такође се врши према главним областима подршке дефинисаним у оквиру Вишегодишњег индикативног планског документа (MIPD), али према **заједничком моделу** спровођења. Примена правила која важе у оквиру децентрализованог управљања релевантна су за Републику Србију само за део програма ИПА 2013, како је образложено у инструкцији у делу III. У финансијској перспективи 2014-2020 за инструмент ИПА II уводе се нови концепти **директног и индиректног** управљања уместо централизованог и децентрализованог управљања. Директно управљање дефинисано је Уредбом Европске комисије о спровођењу ИПА II и подразумева управљање од стране Европске комисије, њених организационих делова, Делегације ЕУ или извршних агенција ЕУ². Индиректно управљање се односи на поверавање дужности извршења буџета унапред дефинисаним телима у које спадају и структуре формиране за ове сврхе од стране држава корисница ИПА II. Индиректно управљање такође обухвата и управљање средствима претприступног инструмента од стране међународних организација којима је Европска комисија поверила ову улогу. Имајући у виду правила за спровођење, претприступна помоћ којом се управља по директном моделу, као и по индиректном моделу у коме је одређеној међународној организацији поверена обавеза управљања, може се упоредити са централизованим управљањем у финансијској перспективи ЕУ 2007-2013. Правила за обезбеђивање националног суфинансирања у случају делова Акционих програма којима се управља индиректно, од стране институција Републике Србије биће дефинисана у делу III ове инструкције.

За финансијску перспективу 2014-2020 Европска комисија увела је нови инструмент претприступне помоћи - ИПА II. ИПА II је успостављена на основу Уредбе Савета министара и Европског парламента бр. 231/2014 (Regulation (EU) No 231/2014), од 11. марта 2014. године, уз уношење одређених новина у процес програмирања. У том смислу, програмирање овог инструмента за период 2014-2020 врши се, поред осталог, у складу са областима политика и секторима како су предвиђени у Индикативном Стратешком Документу Европске комисије за Републику Србију (2014-2020) који је усвојен августа 2014. године (Indicative Strategy Paper –ISP). Овај документ у

² Уредба ЕК бр. 236/2014

контексту ИПА II са становишта програмирања упоредив је са MIPD за претходну финансијску перспективу, односно за ИПА 2007-2013. У архитектури ИПА II не постоје компоненте, већ главне области политика³ Главне области подршке дефинисане у MIPD 2008-2010 и 2009-2011, који је важио за ИПА године 2008, 2009 и 2010 су: политички захтеви, друштвено-економски развој и достизање европских стандарда, односно према MIPD 2011-2013 у складу са којим су одобрени национални програми за ИПА 2011, 2012 и 2013: правосуђе и унутрашњи послови, реформа државне управе, социјални развој, развој приватног сектора, транспорт, животна средина, климатске промене и енергетика, пољопривреда и рурални развој. У складу са ISP за ИПА II, предвиђају се следеће области подршке, односно сектори: демократија и добра управа, владавина права и основна права, животна средина и климатске акције, саобраћај, енергетика, конкурентност и иновације, образовање, запошљавање и социјална политика, пољопривреда и рурални развој и територијална сарадња.

За финансијску перспективу Европске уније 2021-2027 целокупна помоћ ИПА је подељена на пет „прозора“ који обухватају: владавину права, фундаментална права и демократију; добро управљање, усаглашавање са правом Европске уније, добросуседске односе и стратешку комуникацију; зелену агенду и одрживу повезаност; конкурентност и инклузивни раст; територијалну и прекограничну сарадњу. Поред Акционих докумената који претпостављају програмирање на једногодишњој основи, ИПА III је у периоду ИПА 2025-2027 увела појам вишегодишњег акционог документа, који у себи садржи интервенције дефинисане за наредне три године. Додатно, ова финансијска перспектива увела је и појам Вишегодишњих оперативних програма, који, по узору на структурне и кохезионе фондове ЕУ, представљају вишегодишње ИПА програме којима се управља од стране „Управљачког тела“, док финансијску реализацију обавља „Посредничко тело за управљање финансијама“. Кроз процес програмирања дефинисана су два вишегодишња оперативна програма: Вишегодишњи оперативни програм за заштиту животне средине и енергетику, као и Вишегодишњи оперативни програм за запошљавање, вештине и социјално укључивање. Спровођење овог инструмента је индиректно, од стране институција Републике Србије, а за оба оперативна програма, улогу посредничког тела за управљање финансијама обавља Сектор за уговарање и финансирање програма Европске уније, Министарство финансија. Додатне информације о вишегодишњим оперативним програмима презентоване су у делу III Инструкције.

Паралелни модел суфинансирања значи да се у оквиру пројекта процес набавки услуга/радова/опreme спроводи одвојено, у зависности од извора финансирања - према процедурама важећим за сваки од потенцијалних извора средстава. У пракси то значи да се на активности дефинисане у пројекту, а које ће бити финансиране из ИПА средстава примењују правила уговарања и набавки које примењује ЕУ (тзв. PRAG правила⁴), док се на активности финансиране из националних средстава примењују правила уговарања и набавки која важе у Републици Србији. Овај модел суфинансирања примењује се како на Националне програме или њихове делове ИПА 2007-2013 који се спроводе централизовано, тако и на делове Националних акционих програма у ИПА 2014-2020 који се спроводе директно од стране Европске комисије или индиректно, од стране међународних организација.

³ а) реформе у процесу припреме за чланство у ЕУ и са тим повезана изградња институција и капацитета (јачање демократских институција и доброг управљања, владавина права и основна права), б) друштвено економски и регионални развој (животна средина и климатске промене, саобраћај, енергетика, конкурентност и иновације) в) запошљавање, социјална политика, образовање, промоција родне равноправности и развој људских ресурса, г) пољопривреда и рурални развој, д) регионална и територијална сарадња.

⁴Практични водич за процедуре уговарања код спровођења програма ЕУ ван њене територије, 2018, https://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/index_en.htm

Уредбом Европске комисије о спровођењу ИПА⁵ је утврђено (и прихваћено у Финансијским споразумима за појединачну ИПА годину у периоду централизованог управљања фондовима ЕУ) да је у оквиру сваке од наведених области подршке у складу са МIPD 2008-2010 и 2009-2011 за ИПА године 2008, 2009 и 2010 неопходно обезбедити суфинансирање у износу од најмање 10% од укупне вредности буџета који се односи на техничку помоћ, 15% од укупне вредности буџета који се односи на инвестиције (инфраструктурни радови и набавка опреме)⁶, 10% од укупне вредности буџета пројеката који се односе на „грант“ шеме без обзира да ли се активности односе на институционалну изградњу или инвестиције, осим ако другачије није дефинисано у односном годишњем Финансијском споразуму. Када је реч о главним областима (секторима) подршке према МIPD за ИПА године 2011-2013, у складу са закљученим Финансијским споразумом за ИПА 2011 који уважава објективно тешку економску ситуацију у Србији, суфинансирање није обавезно у оквиру сваког сектора, већ где је то предвиђено поменутим финансијским споразумом. У том смислу, и у случају ИПА 2011 остаје обавеза да код „грант“ шема крајњи корисници треба да суфинансирају пројекте у износу од најмање 10% за оправдане трошкове. Такође, значајни износи суфинансирања су договорени код већине инфраструктурних пројеката и у случају још неких пројеката према прегледу у табели за ИПА 2011 у наставку Упутства. Исти приступ примењен је и у случају Националног програма за ИПА 2012. У случају ИПА 2013 у складу са закљученим Финансијским споразумима (од којих се један односи на централизовано, а други на децентрализовано управљање) у начелу се примењују правила о суфинансирању према којима у крајњи корисници бесповратних средстава треба да допринесу са најмање 15% прихватљивог расхода пројекта за инвестиционе пројекте, 10% за пројекте изградње институција, и најмање 5% прихватљивог расхода у случају твининга.

Уредбом Европске комисије о спровођењу ИПА II, обавезни проценти суфинансирања појединачних врста уговора се не прописују, већ се износ суфинансирања регулише посебно у сваком финансијском споразуму, а исти принцип примењује се и на инструмент IPA III.

Годишњи Национални програм за прву компоненту ИПА, односно Акциони програм за ИПА II и ИПА III сматра се коначним од тренутка доношења одговарајуће Одлуке Европске комисије. Правни основ за реализацију годишњег Националног програма, односно за спровођење конкретних пројеката који га чине, ствара се потписивањем годишњих Финансијских споразума за ИПА/ИПА II/ИПА III.⁷

Неопходно је нагласити да иста правила важе за временски оквир и прихватљивост трошкова за ЕУ фондове и национално суфинансирање.

Временски оквир планирања и реализације активности које се суфинансирају националним средствима у оквиру пројеката финансираних ЕУ фондовима

У тренутку дефинисања пројектних активности у пројекту, и нарочито у моменту планирања финансијских средстава намењених за национално суфинансирање пројеката који се финансирају ИПА средствима, потребно је поштовати следећа правила:

⁵Уредба ЕК Бр. 718/2007, измењена и допуњена Уредбом ЕК Бр. 80/2010, као и Уредбом ЕК Бр.484/2013, од 24. маја 2013. године

⁶У периоду пре усвајања Уредбе ЕК Бр. 80/2010 од 28. јануара 2010. године за пројекте који се односе на инвестиције било је потребно издвојити 25% националног суфинансирања.

⁷Годишњи Финансијски споразум потписују представник ЕУ и Национални ИПА координатор за Републику Србију.

- Активности које се суфинансирају у оквиру пројекта/секторског програма/акционог документа дефинишу се у предлозима пројектата/секторских програма/акционих докумената који чине годишњи Национални програм;
- Средства за суфинасирање пројектата/секторских програма/акционих докумената морају се планирати у оквирима дозвољених буџетских лимита за сваког буџетског корисника;
- Имајући у виду да је реализација годишњег ИПА програма вишегодишња и да се не подудара са националном буџетском годином, потребно је пројекцијски планирати средства за финансирање активности које се суфинансирају;
- Активности које се сматрају суфинансирањем не смеју почети са реализацијом пре потписивања Финансијског споразума. У супротном, средства којима су финансиране те активности неће бити призната као део суфинансирања;
- Национално суфинасирање потребно је планирати узимајући у обзир динамику спровођења пројектних/програмских активности. Код паралелног модела суфинансирања, приликом планирања средстава за обавезе (уговоре) које се спроводе кроз више година, потребно је узети у обзир применљива правила у складу са важећим домаћим прописима.
- Приликом планирања динамике уговарања тј. плаћања оних активности које се суфинансирају јавним средствима, односно приликом предвиђања средстава која су потребна за суфинансирање активности пројекта/секторског програма/акционог документа потребно је водити рачуна о редоследу активности наведеном у пројекту, секторском програму односно у акционом документу (Project fiche и Sector fiche и Action Document)⁸;
- У зависности од тога који рок је предвиђен конкретним Финансијским споразумом, уговори за спровођење свих пројектата/секторских програма/акционих докумената се морају **закључити** најкасније у року од **две или три године** од дана потписивања Финансијског споразума, у року од **две или три године** од дана закључивања појединачног уговора - уговорне обавезе се морају **извршити**, а **исплата** средстава за њихову реализацију се мора завршити најкасније **годину** дана од последњег дана утврђеног за извршење конкретног уговора, осим ако другачије није дефинисано у Финансијском споразуму⁹;
- Имајући у виду карактер међународне обавезе обезбеђивања суфинансирања за пројекте/(акционе) програме који се финансирају из ИПА, временски оквир обезбеђивања суфинансирања може бити предмет накнадних консултација између институција Републике Србије и ЕК у оправданим случајевима.

⁸Неопходно је водити рачуна о редоследу активности у случајевима када једна пројектна активност представља предуслов за реализацију друге пројектне активности, нпр. набавка услуга техничке помоћи за израду техничке спецификације мора да претходи набавци предметне опреме. У наведеном случају, уколико се уговор набавке услуга техничке помоћи финансира из средстава ИПА, а уговор о набавци опреме финансира из јавних средстава као суфинансирање, неопходно је да јавна средства потребна за реализацију уговора о набавци опреме, буду доступна након што је техничка спецификација израђена. Имајући у виду да поступак набавке услуга по ПРАГ правилима захтева у просеку 6 месеци, а време за реализацију конкретне услуге захтева додатни временски период, неопходно је у том смислу планирати средства за суфинансирање у одговарајућем временском периоду.

⁹ У посебним и оправданим случајевима, ЕК може продужити иницијално уговорене рокове.

- ЕК мора бити упозната са током спровођења дела пројектних/програмских активности које се суфинансирају из националних средстава;

Правила о оправданости трошкова

Правила о оправданости трошкова који се могу исплаћивати из средстава ИПА односе се и на национална средства. С тим у вези, надлежне институције морају да буду упознате са члановима 34. и 66. Уредбе о спровођењу ИПА приликом планирања и спровођења активности утврђених у пројектима.

У складу са чланом 34. Уредбе, следећи трошкови нису подобни:

- (а) порези, укључујући и порез на додату вредност;
- (б) царинске и увозне дажбине, или неке друге дажбине;
- (в) куповина, издавање или најам земљишта и постојећих објеката;
- (г) новчане казне, финансијски пенали и трошкови судског поступка;
- (д) трошкови пословања¹⁰;
- (ђ) половна опрема;
- (е) банкарски трошкови, трошкови гаранција и слични трошкови;
- (ж) трошкови конверзије, трошкови и губици у конверзији повезани са било којим посебним рачунима компоненте у еврима, као и други чисто финансијски трошкови;
- (з) допринос у натури¹¹.

Трошкови који се финансирају по овој уредби не подлежу никаквом другом финансирању из буџета Заједнице.

У складу са чланом 66. Уредбе трошкови у првој ИПА компоненти су подобни ако су настали пошто су набавке, уговори и донације потписани, изузев у случајевима који су изричито предвиђени Уредбом (ЕЗ, Еуроатом) бр. 1605/2002.

Поред правила која су утврђена чланом 34(3), следећи трошкови нису подобни:

- (а) било какви трошкови лизинга;
- (б) трошкови амортизације.

¹⁰Трошкови пословања укључују накнаде експерата, плате, и опште трошкове који се односе на специфичан пројекат. Општи трошкови укључују закуп просторија, услуге и слично.

¹¹Доприноси у натури су не-новчани доприноси пројекту, најчешће донирана средства или услуге, која су нужна за реализацију пројекта и која би се у супротном морала набавити како би пројекат могао са се реализовати. Доприноси у натури укључују канцеларијски простор, накнаде запослених, плате, и опште трошкови. Било какав допринос у натури попут, куповине земљишта, некретнина, опреме, сировина или неплаћени рад не представљају реалан трошак и из тог разлога нису оправдани трошкови.

Одступањем од члана 34(3), од случаја до случаја ће се доносити одлуке о томе да ли су следећи трошкови подобни:

(а) трошкови пословања, укључујући и трошкове најма, који се искључиво односе на период суфинансирања делатности;

(б) порез на додату вредност, ако су испуњени следећи услови:

(i) ако повраћај пореза на додату вредност није могућ ни на који начин;

(ii) ако је утврђено да њих сноси крајњи корисник, и

(ii) ако су они јасно назначени у предлогу пројекта;

(в) трошкови банкарских гаранција или сличних гаранција које подноси корисник гранта,

(г) куповина земљишта и постојећих зграда, када је то оправдано природом посла.

У случајевима где је неопходно финансирати трошкове у оквиру пројекта који нису подобни по правилима ЕУ, трошкови ће бити плаћани из националних средстава, али неће бити приказивани као национално суфинансирање.

Када је реч о финансијској перспективи 2014-2020, правила о прихватљивости трошкова нису разложена на исти начин као у горњој уредби о спровођењу ИПА, али Уредба о спровођењу ИПА II¹², као и Заједничка правила и процедуре за спровођење инструмената ЕУ за активности ван њене територије¹³, уређују одређене елементе (попут неприхватљивости пореза, такси и дажбина сличне природе) и упућују на даљу разраду правила о прихватљивости кроз Оквирни споразум, те појединачне Финансијске споразуме.

Оквирни споразум као неприхватљиве дефинише следеће врсте трошкова:

а) набавка земљишта и постојећих објеката, осим уколико је то оправдано природом акција предвиђених у финансијској одлуци;

б) други трошкови који су предвиђени као неприхватљиви у складу са Секторским споразумима или Финансијским споразумима.

Такође, Оквирни споразум као неприхватљиве дефинише трошкове пореза, царинских дажбина или других трошкова који имају истоветно дејство.

Приликом планирања средстава за суфинансирање, надлежне институције треба да у предлогу својих финансијских планова урачунају и трошкове ПДВ. Наиме, иако расходи за плаћање ПДВ нису прихватљив трошак у извештавању ка Европској комисији, средства из

¹² Уредба Европске комисије (ЕУ) Бр. 447/2014 од 02. маја 2014. године о посебним правилима за спровођење Уредбе (ЕУ) Бр. 231/2014 Европског парламента и Света о успостављању Инструмента претприступне помоћи (ИПА II).

¹³ Уредба (ЕУ) Бр. 236/2014 Европског парламента и Света од 11. марта 2014. године о заједничким правилима и процедурама за спровођење инструмената ЕУ за активности ван њене територије

буџета Републике која се троше на име суфинансирања у паралелном моделу спровођења кроз набавке које врше домаће институције, нису изузета од ПДВ.

У наставку текста табеларно је приказан преглед пројеката за ИПА године 2008-2027 код којих је на основу потписаних Финансијских споразума обавезно обезбедити национално суфинансирање у складу са правилима **централизованог/директног** управљања/ индиректног управљања од стране међународних организација (пројекти код којих је ова обавеза извршена и пројекти код којих се суфинансирање у целини обезбеђује из средстава ван републичког буџета, изостављени су из табеларног прегледа):

ИПА 2019 – преглед акционих докумената са суфинансирањем који се спроводе у режиму директног управљања и управљања од стране међународне организације

Коначни датум за закључивање уговора о набавци и бесповратним средствима: 06. фебруар 2023.

Коначни датум за оперативно спровођење: 06. фебруар 2028.

Национални акциони програм ИПА 2019 предвиђа суфинансирање у случају два резултата која се спроводе директно тј. индиректно од стране међународне организације, а у оквиру Акционог документа „ЕУ за конкурентност, истраживање и развој и иновације“:

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Конкурентност, иновације, пољопривреда и рурални развој	ЕУ за конкурентност, истраживање и развој и иновације/ Резултат 2	26 милиона евра	11 милиона евра	15 милиона евра	Министарство привреде
	ЕУ за конкурентност, истраживање и развој и иновације/ Резултат 5	123 милиона евра	31,5 милиона евра	91,5 милиона евра	Министарство науке, технолошког развоја и иновација

Током процеса програмирања одређено је да национално суфинансирање у случају ових резултата представљају већ постојећи програми који се финансирају из Буџета Републике Србије, док ИПА средства представљају докапитализацију ових програма. У том смислу, средства за суфинансирање ових резултата потребно је планирати у оквиру редовних програма надлежних институција на позицијама Буџета које су за то биле коришћене и у претходном периоду.

ИПА 2022 – преглед акционих докумената са суфинансирањем који се спроводе у режиму директног управљања и управљања од стране међународне организације

Коначни датум за закључивање уговора о набавци и бесповратним средствима: 21. јун 2026.

Коначни датум за оперативно спровођење: 21. јун 2029.

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање, усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	Подршка европским интеграцијама/ Резултат 3: Унапређен статистички систем и повећана упоредивост и међуповезаност статистичких података	8 милиона евра	7 милиона евра	1 милион евра	Републички завод за статистику

ИПА 2025 – 2027 спроводи се путем једног вишегодишњег акционог документа и кроз један Финансијски споразум који ће важити током целокупног трајања програма. Потпис финансијског споразума представља правни основ за спровођење ИПА 2025 програма, док ће сваке године, Делегација ЕУ разменом писама са националним ИПА координатором потврдити планиране интервенције за предметну годину и дефинисати рокове за уговарање и плаћање. Финансијски споразум за ИПА 2025-2027 потписан је 5.12.2025. године, чиме је створен правни основ за спровођење ИПА 2025 програма, а самим тим и планирање средстава суфинансирања из Буџета Републике Србије. Размена писама за програм ИПА 2026 очекује се током 2026. године, а у тренутку сачињавања инструкције није могуће дефинисати конкретан датум када ће се оно десити. Имајући у виду наведену ситуацију, пре размене писама није могуће планирати средства суфинансирања за програме ИПА 2026 и ИПА 2027 услед непостојања правног основа. Уколико до размене писама дође у периоду пре усвајања Закона о Буџету Републике Србије за 2027. годину, одговарајуће алокације националног суфинансирања је потребно планирати по уобичајеној процедури. Уколико до размене писама не дође пре закључења буџетске процедуре, суфинансирање се обезбеђује од стране надлежне институције кроз прераспodelу одобрених средстава Законом о буџету Републике Србије за 2027. годину за надлежну институцију.

Програмска година 2025:

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање , усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 4: Оснаживање иновација, усвајање технологија и промоција истраживања и развоја на локалном нивоу	16 милиона евра	8 милиона евра	8 милиона евра	Министарство науке, технолошког развоја и иновација

Програмска година 2026:

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање , усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 1: Статистички систем националних рачуна у потпуности хармонизован са „ЕСА 2010“ стандардима	3 милиона евра	2 милиона евра	1 милион евра	Републички завод за статистику

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање, усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 2: Даљи развој и спровођење ЕУ модела интегралног територијалног развоја	11,5 милиона евра	10 милиона евра	1,5 милион евра	Министарство за европске интеграције

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање, усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 3: Повећан капацитет локалних МСП за увођење зелених и дигиталних решења	10 милиона евра	5 милиона евра	5 милиона евра*	Министарство привреде

*Током процеса програмирања предвиђено је да национално суфинансирање у случају овог резултата представља већ постојећи програм Републике Србије, док ИПА средства представљају докапитализацију овог програма. У том смислу, средства за суфинансирање овог резултата потребно је планирати у оквиру редовног програма надлежних институција на позицијама Буџета које су за то биле коришћене и у претходном периоду.

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање , усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 4: Повећан капацитет локалних МСП за увођење зелених и дигиталних решења	55 милиона евра	5 милиона евра	50 милиона евра*	Министарство привреде

* предвиђено је да средства суфинансирања буду обезбеђена кроз кредитни аранжман са Француском развојном агенцијом

Програмска година 2027:

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање , усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 3: Повећан капацитет локалних МСП за увођење зелених и дигиталних решења	10 милиона евра	5 милиона евра	5 милиона евра*	Министарство привреде

*Током процеса програмирања предвиђено је да национално суфинансирање у случају овог резултата представља већ постојећи програм Републике Србије, док ИПА средства представљају докапитализацију овог програма. У том смислу, средства за суфинансирање овог резултата потребно је планирати у оквиру редовног програма надлежних институција на позицијама Буџета које су за то биле коришћене и у претходном периоду

Сектор	Акциони документ	Укупан буџет	ИПА средства	Неопходно суфинансирање	Надлежна институција (извор суфинансирања)
Прозор 2: добро управљање, усаглашавање са правом Европске уније, добросуседски односи и стратешка комуникација	ЕУ за добро управљање и локални развој/ Резултат 2: Даљи развој и спровођење ЕУ модела интегралног територијалног развоја	23 милиона евра	20 милиона евра	3 милиона евра	Министарство за европске интеграције

II

Инструкција која се односи на пројекте који се спроводе у оквиру програма европске територијалне сарадње у којима учествује Република Србија и подршку спровођењу стратегија ЕУ за дунавски и јадранско-јонски регион (ИПА II и ИПА III)

У овом одељку наводе се специфична правила која важе за спровођења активности у оквиру програма европске територијалне сарадње и стратегија ЕУ за дунавски и јадранско-јонски регион у којима учествује Република Србија.

Република Србија учествује у програмима европске територијалне сарадње од 2004. године. Како се европска планска документа односе на период од седам година (финансијска перспектива ЕУ), за сваку перспективу одобравају се вишегодишњи програми европске територијалне сарадње.

Постоје два модела управљања Програмима европске територијалне сарадње у Републици Србији:

1. Децентрализован модел управљања (када је уговорно тело Министарство финансија Републике Србије и спроводи се у програмима прекограничне сарадње са Босном и Херцеговином, Црном Гором и са Северном Македонијом. За уговарање и финансирање се користе правила набавки за спољну помоћ ЕУ (ПРАГ правила) и након потписивања уговора о донацији, водећи партнер који спроводи пројекат авансно добија 80% од тражених ИПА средстава за прву годину спровођења пројекта.
2. Модел заједничког/дељеног управљања - када је **уговорно тело** институција из земље чланице (најчешће Управљачко тело програма) која потписује уговор о донацији само са назначеним **водећим** партнером. Водаћи партнер је партнерска институција која

координише спровођење пројекта у програмима европске територијалне сарадње и може бити из било које земље учеснице. Водећи партнер са осталим партнерима потписује Партнерски споразум у коме су дефинисана тражена и укупна средства сваког од партнера. На основу тих докумената Уговорно тело уплаћује аванс водећем партнеру у максималном износу од 25% од тражених средстава (износ аванса зависи од Програма). У транснационалним и међурегионалним програмима нема авансне уплате партнерима. Партнери из Републике Србије су у обавези да потроше средства одобрена пројектом и тек након верификације утрошених средстава и одобрења периодичних извештаја, врши се повраћај прихваћених утрошених средстава од Уговорног тела Програма, али која су умањена за припадајући део суфинансирања и аванса који су добили.

Република Србија је учествовала у такозваним **суседским програмима у периоду 2004-2006.** године. Средства суфинансирања из буџета ЕУ долазила су из CARDS програма. Сви пројекти у којима су учествовале партнерске организације из Републике Србије су завршени. Програми су затворени.

У оквиру **финансијске перспективе 2007-2013, ИПА I**, Република Србија је учествовала у програмима прекограничне сарадње са Босном и Херцеговином, Црном Гором и Хрватском у систему индиректног управљања, као и у програмима прекограничне сарадње са Бугарском, Мађарском и Румунијом и програму транснационалне сарадње Југоисточна Европа у систему заједничког/дељеног управљања (Управљачка тела програма су у земљама чланицама ЕУ). Сви пројекти у којима су учествовале партнерске организације из Републике Србије су завршени/затворени.

У оквиру **финансијске перспективе 2014-2020, ИПА II**, Република Србија је учествовала у програмима прекограничне сарадње са Бугарском, Румунијом, Мађарском, Хрватском, као и у два програма транснационалне сарадње: програм транснационалне сарадње дунавске регије и програм транснационалне сарадње јадранско-јонске регије у оквиру дељеног управљања. Подршка учешћу у две стратегије ЕУ у којима учествује Република Србија – стратегија ЕУ за подунавље и стратегија ЕУ за јадранско јонски регион изражена је кроз стратешке пројекте који су се спроводили у оквиру одговарајући транснационалних програма. У оквиру ових програма, а у складу са потписаним вишегодишњим финансијским споразумима, рок за финална плаћања настала на основу спроведених активности је био 31.12.2023. године. Процес затварања програма је у току, сви пројекти са учешћем партнерских организација из Републике Србије су завршени/затворени. Такође, Република Србија учествује и у програмима прекограничне сарадње са Босном и Херцеговином, Црном Гором, а почевши од алокације за 2016. годину и са Северном Македонијом. У оквиру Програма прекограничне сарадње Србија-Црна Гора у току је спровођење једног пројекта које ће бити окончано током 2026. године. У оквиру Програма прекограничне сарадње Србија-Северна Македонија потписано је шест уговора за пројекте, чије ће спровођење почети у наредном периоду (током 2026. године).

У оквиру **финансијске перспективе ЕУ за период 2021 – 2027. година, ИПА III**, Република Србија учествује у једанаест програма европске територијалне сарадње и то:

1. Програми прекограничне сарадње са земљама кандидатима за чланство у ЕУ:
 - а. ИПА програм прекограничне сарадње Србија – Црна Гора

- b. ИПА програм прекограничне сарадње Србија – Босна и Херцеговина
 - c. ИПА програм прекограничне сарадње Србија – Северна Македонија
- 2. Програми прекограничне сарадање са земљама чланицама ЕУ:
 - a. Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Бугарска – Србија
 - b. Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија
 - c. Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска – Србија
 - d. Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Румунија – Србија
- 3. Програми транснационалне сарадње:
 - a. Интеррег ИПА АДРИОН – програм транснационалне сарадње јадранско-јонског региона
 - b. Интеррег Дунав – програм транснационалне сарадње дунавске регије
- 4. Програми међурегионалне сарадње:
 - a. УРБАКТ
 - b. Интеррег Европа

Као и у две стратегије ЕУ: стратегија ЕУ за подунавље и стратегија ЕУ за јадранско-јонски регион. Учешће у две макрорегионалне стратегије подржано је стратешким или наменским пројектима у којима су партнерске организације и институције из Републике Србије и чије потребе за предфинансирањем и суфинансирањем ће бити изражене у прегледу који следи. Република Србија има статус посматрача у међурегионалном програму ЕСПОН и послато је писмо заинтересованости да од наредне финансијске перспективе ЕУ (2028-2034) буде пуноправни члан програма. Такође, послато је писмо заинтересованости и за учешће у програму Еуро МЕД, за наредну финансијску перспективу и у време припреме ове инструкције добијен је позитиван одговор од програмских тела наведеног програма. Учешће у нова два програма ће имати додатне обавезе суфинансирања и предфинансирања које ће бити познате када се програмска поглавља Интеррег плана усвоје.

Програмски документи за све програме европске територијалне сарадње у којима Србија учествује су одобрени и потписани су седмогодишњи финансијски споразуми за сваки од наведених програма.

Главне области подршке програма европске територијалне сарадње дефинисане су у седмогодишњим програмским документима и реализују се кроз додељивање средстава пројектима путем јавних позива који се објављују у оквиру сваког од програма европске територијалне сарадње у којима учествује Република Србија. У оквиру неких програма који се односе на финансијску перспективу Европске уније за период 2021-2027. година унапред су дефинисани пројекти који имају стратешки значај за програм и земље учеснице. Унапред дефинисани пројекти од стратешког значаја нису изабрани путем јавних конкурса већ на основу сагласности земаља учесница о потреби спровођења конкретних активности са унапред дефинисаним пројектним партнерима. Институције Републике Србије које су дефинисане као партнерске организације у пројектима са стратешким значајем планирају средства у буџету Републике Србије у оквиру својих раздела.

У складу са финансијским споразумима минимални износ обавезног суфинансирања је 15% од укупног буџета програма. Изузетак је Програм УРБАКТ у који су се земље кандидати за чланство

укључиле почевши од текуће перспективе, те су накнадно додељена ИПА средства овом програму. У оквиру УРБАКТ програма, суфинансирање је 5% за земље кориснице ИПА.

Током 2026. године очекује се уговарање пројеката који су одобрени за финансирање у оквиру јавних позива објављених током 2024. и 2025. године. Очекује се да ће партнерске организације из Републике Србије учествовати у више од 200 пројеката одобрених за финансирање који ће се спроводити током наредне две или три године.

У том смислу, партнерске организације из Србије које су директни или индиректни корисници буџета Републике Србије планираће средства у буџету РС за суфинансирање и предфинансирање активности директно или преко надлежних институција.

Поред посебних раздела, у разделу Министарства за европске интеграције се почев од 2026. године планирају средства за делимично суфинансирање буџета пројеката партнерских организација из Републике Србије који су одобрени за финансирање. Средства су намењена оним партнерским организацијама које за конкретне пројекте нису примиле средства за суфинансирање из других јавних извора Републике Србије. За 2026. годину планирано је 35 милиона динара, јавни конкурс за доделу средстава је у току у време припреме ове инструкције. За наредне године планирају се средства у износу од 150 милиона динара за 2027. и 2028. годину и 100 милиона динара за 2029. годину. Износи су планирани у складу са очекиваним бројем уговорених пројеката који ће бити у току у време објављивања јавних конкурса за доделу средстава за суфинансирање.

Бесповратна средства ЕУ из ИПА суфинансирају активности на пројектима у максималном износу до 85% укупних припадајућих трошкова пројекта. У оквиру неких пројеката износ суфинансирања који обезбеђује ЕУ је 80% односно 75% (на пример: транснационални програм за дунавски регион) Такође, у оквиру програма са земљама чланицама ЕУ, настали и исплаћени трошкови се надокнађују након финансијске контроле односно верификације трошкова. Због тога, осим износа за суфинансирање, неопходно је планирати средства за предфинансирање¹⁴ активности у пројектима које спроводе партнерске организације из Србије. Предфинансирање се односи на потребан износ средстава који треба обезбедити у буџету Републике Србије, а која би била употребљена за правовремено и квалитетно спровођење активности. Надокнађена средства се користе до краја пројекта чиме се смањује потреба за ангажовањем средстава из буџета. Средства предфинансирања су неопходна због тога што је динамика надокнаде таква да средства која ће бити потрошена током 2026. године могу бити надокнађена током 2027. године или касније што зависи од динамике извештавања, периода за верификацију трошкова (првостепена контрола, контрола уговорног тела, ревизија операција). Након завршетка пројекта, преостала надокнада након верификације финалних извештаја се враћа у буџет Републике Србије. Како пројекти трају између 12 и 48 месеци, повраћај предфинансирања може се очекивати након 2 односно 5 година од буџетске године у оквиру које су планирани трошкови у буџету РС.

За програме европске територијалне сарадње у којима учествује Република Србија, Министарство за европске интеграције је у обавези да обезбеди средства за суфинансирање и

¹⁴ Предфинансирање је потребан износ средстава за спровођење ИПА пројеката у оквиру програма прекограничне и транснационалне сарадње који се обезбеђује буџетом Републике Србије. Износ за предфинансирање се враћа након рефундације одобрених трошкова у оквиру финалног извештаја пројекта.

предфинансирање **Техничке помоћи**. Техничка помоћ представља део финансијске алокације сваке приоритетне осе програма која износи 10% односно 8% од укупно одобрених трошкова од стране Европске комисије по сваком приоритету. И Техничка помоћ, као и сви остали пројекти у оквиру програма европске територијалне сарадње суфинансирана је из буџета Европске уније, односно из Инструмента за претприступну помоћ у максималном износу до 85% односно у случају транснационалног програма за Дунавску регију, суфинансирање из буџета ЕУ је до 75% од укупних трошкова. Специфично за програм међурегионалне сарадње УРБАКТ, у који се Република Србија прикључила у текућој финансијској перспективи (2021-2027), на располагању су изузетно мала средства за техничку помоћ за земље кориснице ИПА, те нема суфинансирања Техничке помоћи, те је било неопходно планирати средства за предфинансирање и додатно финансирање. Техничка помоћ је део буџета програма територијалне сарадње који се, као и у претходним финансијским перспективама ЕУ (ИПА I и ИПА II), користи за финансирање активности које се односе на подршку за припрему и унапређење пројеката, подршку унапређењу институционалних капацитета за ефикасно управљање средствима, унапређење система контроле и ревизије ЕУ средстава намењених програмима територијалне сарадње, успостављање електронског система за управљање, праћење, ревизију, контролу и евалуацију пројеката и програма, обезбеђивање несметаног и континуираног рада програмских тела у процесу припреме, спровођења, оцењивања и затварања програма територијалне сарадње. И за ова средства врши се редовно периодично извештавање Управљачким телима програма европске територијалне сарадње и на њих се такође примењују правила прихватљивости и рокови за коришћење.

Поред суфинансирања и предфинансирања за Техничку помоћ која се обезбеђује у буџету Републике Србије кроз финансијски план Министарства за европске интеграције, потребно је обезбедити и средства за суфинансирање и предфинансирање активности у оквиру одобрених пројеката у програмима европске територијалне сарадње у којима учествује Република Србија, а које спроводе или подржавају директни и индиректни буџетски корисници у датој буџетској години и исказују у оквиру лимита или ван лимита у предлогу финансијског плана.

Временски оквир планирања и реализације активности које се предфинансирају и суфинансирају националним средствима у оквиру програма европске територијалне сарадње

У складу са Финансијским споразумима за програме који се спроводе у систему дељеног управљања, где су Управљачка тела у државама чланицама ЕУ, за текућу финансијску перспективу средства су прихватљива почев од 01.01.2021. године закључно са 31.12.2029. године. Финансијски споразуми су вишегодишњи и потписују се између Републике Србије и Европске Комисије, односно између Републике Србије, Европске Комисије и Управљачког тела где је примењиво (на пример програм прекограничне сарадње са Румунијом, програми транснационалне сарадње за дунавску регију и јадранско јонску регију, као и два међурегионална програма УРБАКТ и Интеррег Европа). За програме прекограничне сарадње у систему индиректног управљања потписани су вишегодишњи финансијски споразуми између Републике Србије и Европске Комисије.

Основни вид доделе средстава за спровођење заједничких пројеката у оквиру програма европске територијалне сарадње су јавни конкурси за прикупљање предлога пројеката. Јавни конкурси обухватају једну или више годишњих финансијских алокација Програма, док вредности

пројекта варирају од минималних 40.000 евра тражених бесповратних средстава до више милиона евра у зависности од лимита који је дефинисан одређеним јавним конкурсом.

Суфинансирање у минималном износу од 15% од укупне вредности пројекта је обавезно за све пројекте без обзира у ком управљачком моделу Програма се спроводе осим за пројекте техничке помоћи програма прекограничне сарадње са Црном Гором, Босном и Херцеговином и Северном Македонијом који се спроводе по централизованом моделу управљања, као и за програм међурегионалне сарадње УРБАКТ.

Буџет Републике Србије обезбеђује обавезно суфинансирање Републике Србије за припадајући део буџета Техничке помоћи у свим програмима европске територијалне сарадње у којима учествује Република Србија за које је примењиво, као и предфинансирање активности према одобреним плановима или пројектима у оквиру Техничке помоћи, у оквиру раздела Министарства за европске интеграције. Поред тога, Министарство за европске интеграције Републике Србије је партнерска организација у спровођењу пројекта за управљање територијалном стратегијом у оквиру Приоритетне области 5 – Европа ближа грађанима, Интеррег VI-A ИПА Бугарска – Србија 2021-2027 програма прекограничне сарадње и у два пројекта за подршку спровођењу стратегији ЕУ за јадранско-јонски регион.

За спровођење пројекта у осталим Приоритетним осама програма европске територијалне сарадње, а у којима учествују директни и/или индиректни буџетски корисници, у оквиру раздела директних буџетских корисника у лимиту и изван лимита планирају се средства суфинансирања и предфинансирања усклађена са одобреним буџетима пројекта.

Одобрени ЕУ доприноси програмима европске територијалне сарадње са земљама чланицама ЕУ за период 2021-2027. година у еврима и обавезе Републике Србије за суфинансирање техничке помоћи за период спровођења програма

Програм	Европски фонд за регионални развој	ИПА III	Укупно	Средства суфинансирања	Суфинансирање припадајућег дела техничке помоћи – обавеза Републике Србије
Бугарска - Србија 2021-2027	15.804.360	16.594.578	32.398.938	5.717.462	304.002
Румунија - Србија 2021-2027	36.374.062	38.192.765	74.566.872	13.158.854	598.130
Мађарска-Србија 2021-2027	31.000.000	32.550.000	63.550.000	11.214.708	553.877
Хрватска-Србија 2021-2027	18.673.977	19.607.676	38.281.673	6.755.586	307.072
Програм дунавске регије	165.424.228	30.000.000	213.103.953 (укључује и НДЦИ фонд за дунавске делове Украјине и Молдавију)	54.596.686 (суфинансирање је 20% за приоритете програма и 25% за техничку помоћ)	463.037
Јадранско Јонски транснационални програм	65.848.129	70.840.386	136.688.515	24.121.503	205.982

Износи исказни у еврима у последњој колони односе се на обавезе Републике Србије (обавезно суфинансирање техничке помоћи) за цео период трајања програма. Средства се планирају у складу са годишњим алокацијама буџета програма.

У програмском периоду 2021-2027. године, Република Србија учествује и у три програма прекограничне сарадње са земљама кандидатима за чланство у ЕУ: са БиХ, са Црном Гором и са Северном Македонијом.

Одобрени ЕУ доприноси програмима прекограничне сарадње са земљама кандидатима за чланство у ЕУ за период 2021-2027. година:

Програм	ИПА 3	Средства суфинансирања	Техничка помоћ	Суфинансирање техничке помоћи – обавеза Републике Србије
Србија – Босна и Херцеговина 2021-2027	14.000.000	2.196.078 (средства суфинансирања односе се на приоритете без техничке помоћи)	1.555.556	0
Србија – Црна Гора 2021-2027	8.400.000	1.317.647 (средства суфинансирања односе се на приоритете без техничке помоћи)	933.333	0
Србија – Северна Македонија 2021-2027	8.400.000	1.317.647 (средства суфинансирања односе се на приоритете без техничке помоћи)	933.333	0

За програме са Босном и Херцеговином, са Црном Гором и са Северном Македонијом техничка помоћ се финансира у потпуности из средстава ИПА, али је потребно планирати средства **предфинансирања**. Како су расположива средства изузетно мала, потребно је планирати и **додатна средства** која ће омогућити несметано спровођење активности планираних у оквиру Техничке помоћи. Такође је потребно нагласити да се Техничка помоћ у оквиру перспективе 2021-2027 за програме прекограничне сарадње са Босном и Херцеговином, са Црном Гором и са Северном Македонијом планира као јединствени пројекат. Пројекат почиње од 01.12.2023. године и спроводиће се у више фаза до краја 2029. године.

Током 2022. године донета је одлука да земље кандидати за чланство добију додатна ИПА средства за учешће у два међурегионална програма УРБАКТ и Интеррег Европа. Тако Република Србија учествује у још два програма територијалне сарадње. Припадајући део техничке помоћи за ова два међурегионална програма планира се у оквиру раздела Министарства за европске интеграције у оквиру једног пројекта. програм УРБАКТ износи 110.000 евра и планира се у разделу Министарства за европске интеграције. За програм Интеррег Европа одређено је 10 милиона евра

ИПА средстава, припадајући део техничке помоћи за Републику Србију је 180.000 евра и планира се у разделу Министарства за европске интеграције. Министарство за европске интеграције планираће средства предфинансирања и суфинансирања и за техничку помоћ овог програма у оквиру свог раздела у буџету за 2024. годину.

Одобрени ЕУ доприноси програмима међурегионалне сарадње за период 2021-2027. година

Програм	Европски фонд за регионални развој	ИПА III	Укупно	Средства суфинансирања	Суфинансирање припадајућег дела техничке помоћи – обавеза Републике Србије
УРБАКТ	79.769.800	5.000.000	86.769.800 (укључује и НДИЦИ фонд од 2 милиона евра)	23.330.775 од чега је припадајуће суфинансирање за пројектне партнере из ИПА земаља 5% односно 160.000	0
Интеррег Европа	379.482.670	10.000.000	394.482.670 (укључује и НДИЦИ фонд од 5 милиона евра)	98.620.668 од чега је припадајуће суфинансирање за пројектне партнере из ИПА земаља 2.930.000	80.355

На основу планираних активности Техничке помоћи у оквиру свих програма европске територијалне сарадње у којима учествује Република Србија процењено је да ће бити потребно обезбедити средства за суфинсирање и предфинансирање активности Техничке помоћи следећом динамиком:

Потребе за средствима из буџета Републике Србије за суфинансирање и предфинансирање Техничке помоћи у оквиру програма европске територијалне сарадње сарадње (курс Евро/динар планиран је у износу од 1:118, извор 01)

Програм	2027	2028	2029	Укупно за период 2027-2029
Бугарска - Србија 2021-2027 укључујући	192.135 евра	182.120 евра	182.120 евра	556.375 евра

Програм	2027	2028	2029	Укупно за период 2027-2029
и пројекат управљања Територијалном стратегијом	22.672.000 динара	21.372.000 динара	21.372.000 динара	65.416.000 динара
Румунија - Србија 2021-2027	167.600 евра 19.770.000 динара	150.600 евра 17.770.000 динара	150.600 евра 17.770.000 динара	468.800 евра 55.310.000 динара
Мађарска-Србија 2021-2027	161.620 евра 19.071.000 динара	102.305 евра 12.072.000 динара	102.305 евра 12.072.000 динара	366.230 евра 43.215.000 динара
Хрватска-Србија 2014-2020 и 2021-2027	86.110 евра 10.161.000 динара	86.110 евра 10.161.000 динара	86.110 евра 10.161.000 динара	258.330 евра 30.483.000 динара
Србија - Босна и Херцеговина 2021-2027, Србија - Црна Гора 2021-2027 и Србија – Северна Македонија 2021-2027	7.061.000 динар као средства предфинансирања и додатног суфинансирања Техничке помоћи	4.661.000 динар као средства предфинансирања и додатног суфинансирања Техничке помоћи	4.661.000 динар као средства предфинансирања и додатног суфинансирања Техничке помоћи	16.383.000 динар као средства предфинансирања и додатног суфинансирања Техничке помоћи
Интеррег Транснационални програм за Дунавску регију 2021-2027	162.400 евра 19.162.000 динара	76.805 евра 9.063.000 динара	178.500 евра 21.062.000 динара	417.705 евра 49.287.000 динара

Програм	2027	2028	2029	Укупно за период 2027-2029
Интеррег	93.600 евра	93.600 евра	93.600 евра	280.800 евра
Јадранско				
Јонски				
трансационалн	11.040.000	11.040.000	11.040.000	33.120.000
и програм	динара	динара	динара	динара
Међуергионални програми европске територијалне сарадње (УРБАКТ и Интеррег Европа)	125.500 евра	104.250 евра	104.250 евра	334.000 евра
	14.805.000	12.301.000	12.301.000	39.407.000
	динара	динара	динара	динара

Поред Техничке помоћи за подршку спровођењу програма прекограничне и трансационалне сарадње, у току су и пројекти чији је циљ подршка спровођењу стратегије ЕУ за јадранско-јонски регион као и подршка спровођењу стратегије ЕУ за дунавски регион:

Пројекат и институција	2027	2028	2029	Укупно за период 2026-2028
Фокална тачка – подршка управљању макрорегионалне стратегије за Јадранско-јонски регион	213.700 евра	181.610 евра	181.610 евра	576.900 евра
Министарство за европске интеграције	25.210.000	21.430.000	21.430.000	68.070.000
	динара	динара	динара	динара
Стратегија ЕУ за Јадранско Јонски регион - Пројекат развоја стратешких пројектних идеја, Интеррег ИПА Јадранско-јонски трансационални програм 2021-2027	334.700 евра	284.000 евра	250.000 евра	868.700 евра
Министарство за европске интеграције	39.490.000	33.490.000	29.490.000	102.470.000
	динара	динара	динара	динара

Пројекат и институција	2027	2028	2029	Укупно за период 2026-2028
Подршка координатору приоритетне области 16, Транснационални програм за Дунавску регију 2021-2027 Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре	59.300 евра 7.000.000 динара	59.300 евра 7.000.000 динара	59.300 евра 7.000.000 динара	177.900 евра 21.000.000 динара

Пројекти директних буџетских корисника који су одобрени за финансирање оквиру ових јавних конкурса су:

Програм	Институција и пројекат	2027	2028	2029	Укупно за период 2026-2028
Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Хрватска – Србија 2021-2027	Министарство унутрашњих послова, Интервенције на Дунаву	418.000 евра 49.337.000 динара			418.000 евра 49.337.000 динара
Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија 2021-2027	Министарство унутрашњих послова, Јачање организација у заштити од пожара - STOP FIRES	129.000 евра 15.156.000 динара	130.000 евра 15.326.000 динара		259.000 евра 30.482.000 динара
Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Румунија – Србија 2021-2027	Дирекција за имовину Републике Србије, SMART BORDERS	45.000 евра 5.400.000 динара	1.015.000 евра 120.000.000 динара		1.060.000 евра 125.400.000 динара
Интеррег ИПА програм прекограничне сарадње Румунија – Србија 2021-2027	Министарство здравља, развој инфраструктуре здравствених установа, више пројеката	Планира Министарство здравља у складу са примљеним захтевима од здравствених установа			

*Министарству здравља се обраћају здравствене установе које су партнери на пројектима одобреним за финансирање у оквиру програма прекограничне сарадње са Румунијом. Износ који Министарство здравља планира зависи од броја захтева, као и од расположивости средстава у оквиру раздела Министарства здравља и планира се сваке године.

Поред пројеката који су наведени у претходној табели, до краја 2026. године може бити још пројеката буџетских корисника за која се средства за суфинансирање и предфинансирање планирају у буџету Републике Србије у оквиру раздела релевантних институција. Одлуке о томе који ће пројекти бити предложени за финансирање одбори за праћење програма донеће у другој половини 2026. године. У том смислу, приликом планирања буџета за 2027. годину, институције (директни/индиректни буџетски корисници) односно партнерске организације у пројектима одобреним за финансирање планираће средства за предфинансирање и суфинансирање за 2027. годину након добијања позитивног одговора. То се односи и на локалне самоуправе, али и на невладине организације које се обраћају ресорним министарствима за финансијску подршку.

У складу са Оквирним споразумом Република Србија мора да обезбеди средства за надокнаду нерегуларно утрошених средстава (као последицу неправилности или превара), у случају када није могуће наплатити настале дугове, па у складу са наведеним, буџетски корисници планирају и расходе и/или издатке на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава. Износ на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава се процењује на 1% укупне планиране реализације програма и пројекта на економској класификацији 485 - Накнада штете за повреде или штету нанету од стране државних органа, у оквиру раздела Министарства финансија.

Буџетски корисници расходе и/или издатке планирају у оквиру шифре пројеката/секторског програма за које је специфично финансирање из два извора: извор 56 - финансијска помоћ ЕУ (за део који се финансира из финансијске помоћи ЕУ) и извор 01 – општи приход буџета (за део којим се финансира национално учешће – суфинансирање и предфинансирање), па је потребно испланирати укупне износе прихода и расхода и/или издатака из оба извора.

Правила о оправданости трошкова наведена у делу I ове Инструкције важе и за трошкове у оквиру програма европске територијалне сарадње. У случајевима где је неопходно финансирати трошкове у оквиру пројеката који нису подобни по правилима ЕУ, трошкови ће бити плаћани из националних средстава, али неће бити приказивани као национално суфинансирање.

Осим наведених правила из дела I ове инструкције напомињемо да су у оквиру програма европске територијалне сарадње са земљама чланицама (програм са Бугарском, са Румунијом, са Мађарском, са Хрватском, Јадранско-јонски транснационални програм, траснационални програм за Дунавску регију, УРБАКТ и Интеррег Европа) трошкови пореза на додату вредност (ПДВ) прихватљиви у складу са чланом 4 Оквирног споразума о финансијском партнерству између Републике Србије коју заступа Влада Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи ЕУ Републици Србији у оквиру ИПА 3, односно чланом 64 Уредбе ЕУ 2021/1060 којим је предвиђено да ПДВ није прихватљив трошак осим за операције (пројекте) испод 5.000.000 евра. У складу са наведеним потребно је планирати трошкове са урачунатим порезом на додату вредност.

Специфичност програма европске територијалне сарадње је и у моделу управљања и у начину планирање средстава.

Осим директних буџетских корисника, партнери на пројектима у оквиру програма европске територијалне сарадње су и друге непрофитне организације и институције као што су општине,

привредне коморе, удружења, невладине организације, школе, факултети, институти и слично. Средства за суфинансирање и предфинансирање за ове институције нису исказана у буџету Републике Србије.

III

ИНСТРУКЦИЈА КОЈА СЕ ОДНОСИ НА АКЦИОНЕ ПРОГРАМЕ ИПА II – ИНДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ И ПРОГРАМЕ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ ИПА II – ИНДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ, АКЦИОНЕ ПЛАНОВЕ ИПА III - ИНДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ, ПРОГРАМЕ ПРЕКОГРАНИЧНЕ САРАДЊЕ ИПА III – ИНДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ И ВИШЕГОДИШЊЕ ОПЕРАТИВНЕ ПРОГРАМЕ ИПА III ЗА ПЕРИОД 2024-2027 – ИНДИРЕКТНО УПРАВЉАЊЕ, КАО И РЕЛЕВАНТНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ ЗА УЧЕШЋЕ У ПРОГРАМИМА ЕУ

У овом одељку наводе се посебна правила која важе за индиректно управљање финансијском помоћи ЕУ.

У складу са чланом 12. Закона о потврђивању Оквирног споразума између Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) („Службени гласник РС – међународни уговори”, број: 19/14 од 29. децембра 2014. године) (даље у тексту: Оквирни споразум за ИПА II), Европска комисија поверава управљање средствима у оквиру ИПА II по индиректном моделу управљања закључивањем Финансијског споразума. Потписивањем Финансијских споразума за Акционе програме за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019. и 2020. годину, за Програме прекограничне сарадње Србија-БиХ за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018. и 2019. годину, Србија-Црна Гора за 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020. годину и Србија-Северна Македонија за 2016, 2017, 2018, 2019 и 2020. годину, Европска комисија извршила је пренос овлашћења за управљање средствима претприступне помоћи Европске уније за ове програме.

У складу са чланом 12. Закона о потврђивању Оквирног споразума о финансијском партнерству између Републике Србије коју заступа Влада Републике Србије и Европске комисије о правилима за спровођење финансијске помоћи Европске уније Републици Србији у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА III) („Службени гласник РС – међународни уговори”, број: 6/22 од 12. децембра 2022. године) (даље у тексту: Оквирни споразум за ИПА III), Европска комисија поверава управљање средствима у оквиру ИПА III по индиректном моделу управљања закључивањем Финансијског споразума. Потписивањем Финансијских споразума за Акционе планове за 2021. и 2022. годину, за Програме прекограничне сарадње Србија-БиХ за 2022, 2024. и 2026. годину, Србија-Црна Гора за 2022, 2024. и 2026. годину и Србија-Северна Македонија за 2022, 2024. и 2026. годину, као и потписивањем Финансијских споразума за вишегодишњи Оперативни програм за животну средину и енергетику за период 2024-2027 и за вишегодишњи Оперативни програм за запошљавање, вештине и социјално укључивање за период 2024-2027, Европска комисија извршила је пренос овлашћења за управљање средствима претприступне помоћи Европске уније за ове планове и програме.

Следећа посебна правила представљају битну разлику у односу на централизован модели управљања (део I инструкције):

- Правила ЕК предвиђају да се национално учешће у оквиру пројеката у државама у којима се средства помоћи ЕУ реализују у оквиру **индиректног** система управљања, укључујући и

Републику Србију, врши према главним секторима/прозорима подршке дефинисаним у оквиру Индикативног стратешког документа (ISP 2014-2020) и Програмског оквира за период 2021-2027 Европске комисије за Републику Србију и према **заједничком** моделу спровођења, што значи да се за сваки конкретан уговор спајају средства из финансијске помоћи ЕУ и средства националног учешћа, те се процес набавки услуга/радова/опreme врши за конкретан уговор у целини и то према правилима уговарања и набавки које дефинише и објављује Европска комисија за спровођење спољних акција (тзв. PRAG правила¹⁵). Процедuru јавних набавки спроводи Тело за уговарање¹⁶ (Сектор за уговарање и финансирање програма из средстава ЕУ, Министарство финансија).

- У финансијским споразумима у оквиру ИПА II, као и ИПА III финансијске перспективе за све Акционе програме, Акционе планове, Оперативне програме, као и Програме прекограничне сарадње, који се спроводе по моделу индиректног управљања, у конкретном Акционом документу, Оперативном програму, односно Програму прекограничне сарадње, утврђен је минимални износ националног учешћа за сваки уговор/операцију/област подршке.

Правила за планирање активности које се финансирају националним средствима у оквиру програма и пројеката финансираних средствима финансијске помоћи ЕУ

У моменту планирања финансијских средстава намењених за национално учешће и планирање средстава финансијске помоћи ЕУ у оквиру одобрених докумената, потребно је поштовати следећа правила:

- Активности које се финансирају у оквиру програма и пројекта дефинишу се у одобреним документима који чине годишњи/вишегодишњи програм/план;
- Буџетски корисници дужни су да планирају средства на нивоу **програма и пројекта** и исказују их у предлогу финансијског плана релевантног програма као у **Прилогу 4 (износи који се налазе у наведеном прилогу су индикативни. Буџетски корисници могу да унесу измењене износе у складу са планираном динамиком спровођења уговора)**. Поред овога, буџетски корисници дужни су да планирају средства за програме и пројекте који се финансирају из нераспоређених средстава релевантних финансијских споразума (*Unallocated Envelope*) у складу са одлуком Радне групе. Такође, буџетски корисници дужни су да планирају средства на нивоу програма и пројекта и исказују их у предлогу финансијског плана релевантног програма за усвојене годишње Акционе програме/планове, као и за вишегодишње оперативне програме за које у моменту припреме предлога финансијског плана нису потписани финансијски споразуми.
- Средства националног учешћа у спровођењу финансијске помоћи ЕУ морају се планирати у оквирима дозвољених буџетских лимита за сваког буџетског корисника;
- Средства финансијске помоћи ЕУ се планирају изван дозвољених буџетских лимита за сваког буџетског корисника;

¹⁵ Практични водич за процедуре уговарања код спровођења програма ЕУ ван њене територије.

¹⁶ У складу са Уредбом о управљању програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014-2020. године („Службени гласник РС”, број 10/19) дефинисано је Тело за уговарање, као и Уредбом о управљању Програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА III) за период 2021–2027. године („Службени гласник РС“, бр. 29/23).

- Корисници буџетских средстава одговорни су за правилно планирање, у складу са предвиђеном динамиком спровођења, износа расхода и/или издатака за финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи ЕУ, као и за правилно планирање износа расхода, који ће се финансирати из финансијске помоћи ЕУ (средства дата на управљање Републици Србији)¹⁷;
- Буџетски корисници, који не испланирају довољан износ средстава за финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи ЕУ, морају да изврше преусмеравање средстава са других својих апропријација и/или програма¹⁸;
- Средства планирана за финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи ЕУ не могу се користити у друге сврхе¹⁹;
- Имајући у виду да је реализација ИПА програма вишегодишња и да се не подудара са националном буџетском годином, потребно је распоредити опредељена средства из једне године буџета ЕУ у неколико година буџета Републике Србије у складу са Планом јавних набавки²⁰ и уговором дефинисаном динамиком спровођења²¹;
- Буџетски корисници расходе и/или издатке планирају у оквиру шифре програма и пројекта за које је предвиђено финансирање из два извора: извор 56 - финансијска помоћ ЕУ (за део који се финансира из финансијске помоћи ЕУ) и извор 01 - општи приход буџета (за део којим се финансира национално учешће), па је потребно испланирати укупне износе прихода и расхода и/или издатака из оба извора. У случају да одобреним документом није предвиђено национално учешће, буџетски корисници расходе и/или издатке планирају само из извора 56 - финансијска помоћ ЕУ.
- У складу са Оквирним споразумом за ИПА II и Оквирним споразумом за ИПА III, Република Србија мора да обезбеди средства неопходна за завршетак појединачних пројеката/програма у делу који се финансира из финансијске помоћи ЕУ, до коначних уплата/исплата и испитивања и прихватања коначног извештаја од стране Европске комисије о спровођењу програма. Буџетски корисници не планирају расходе и/или издатке на име наведених трошкова, осим за пројекте у оквиру Програма прекограничне сарадње за које наведене трошкове планирају у оквиру шифре програма и пројекта. Износ на име покрића насталих трошкова који су неопходни за завршетак појединачних пројеката/програма, у делу који се финансира из финансијске помоћи ЕУ, до коначних уплата/исплата и испитивања и прихватања коначног извештаја од стране Европске комисије о спровођењу програма планира Министарство финансија, а распоред и коришћење тих средстава може се вршити по посебном акту Владе према буџетским корисницима.

¹⁷ Члан 68а Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр.54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13-исправка, 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19, 149/20, 118/21, 118/2021 – др. закон, 138/22, 92/23 и 94/24).

¹⁸ Ибид.

¹⁹ Ибид.

²⁰ *Procurement and Grants Plan.*

²¹ Имајући у виду да поступак набавке по ПРАГ правилима захтева више од 6 месеци, а време за реализацију конкретног уговора захтева додатни временски период, неопходно је у том смислу планирати средства за суфинансирање у одговарајућем временском периоду, а сходно врсти уговора.

- У складу са Оквирним споразумом за ИПА II²² и Оквирним споразумом за ИПА III²³, Република Србија мора да обезбеди средства за надокнаду нерегуларно утрошених средстава (као последицу неправилности или превара) у случају када није могуће наплатити настале дугове. Буџетски корисници не планирају расходе и/или издатке на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава. Износ на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава планира Министарство финансија, а распоред и коришћење тих средстава може се вршити по посебном акту Владе према буџетским корисницима. За пројекте у оквиру Програма прекограничне сарадње буџетски корисници планирају расходе и/или издатке на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава у складу са процењеном вредношћу исте (која је настала као последица неправилности или превара), а у случају када није могуће наплатити настале дугове, на економској класификацији 485 - Накнада штете за повреду или штету нанету од стране државних органа, у оквиру шифре програма и пројекта.
- Приликом планирања средстава за национално учешће, надлежне институције не треба да у предлогу својих финансијских планова урачунају трошкове ПДВ²⁴.
- Буџетски корисници не планирају трошкове на извору 01 на име камата због кашњења у плаћању и пенала/казни које настају приликом спровођења програма и пројекта, осим за пројекте у оквиру Програма прекограничне сарадње. Износ на име покрића трошкова на име камата због кашњења у плаћању и пенала/казни које настају приликом спровођења програма и пројекта планира Министарство финансија, а распоред и коришћење тих средстава може се вршити по посебном акту Владе према буџетским корисницима.
- За уговоре о радовима, у случају да је потребно да се обезбеде средства на име трошкова за додатне и/или непредвиђене радове, неопходно је да буџетски корисници планирају већи износ националног учешћа, у складу са процењеном вредношћу додатних и/или непредвиђених радова.

²² Члан 51(1) Заштита финансијских интереса Уније

Корисник ИПА II коме су поверени задаци спровођења буџета у оквиру помоћи ИПА II, спречиће, утврдити и исправити неправилности и преваре при извршењу тих задатака. У том циљу, корисник ИПА II извршиће, у складу са начелом пропорционалности, претходне (ex ante) и накнадне (ex post) контроле, укључујући провере на терену на репрезентативним узорцима трансакција и/или узорцима ризичних трансакција, да би се обезбедило да се акције финансиране из буџета делотворно изврше и исправно спроведу. Корисник ИПА II такође ће извршити повраћај новчаних средстава која су непрописно исплаћена и покренути судске поступке када је то неопходно.

Члан 41(1) Повраћај средстава

Сваки случај предвиђен чланом 51. став 5. овог споразума, који настане у било ком тренутку током реализације помоћи ИПА II или приликом ревизије, имаће као последицу повраћај новчаних средстава Комисији који ће морати да изврши корисник ИПА II.

²³ Члан 51(1) Заштита финансијских интереса Уније

Корисник ИПА III коме су поверени послови спровођења буџета ИПА III помоћи ће спречавати, откривати и исправљати неправилности и преваре приликом извршавања тих задатака. У том циљу, корисник ИПА III ће спровести, у складу са принципом пропорционалности, претходне (ex ante) и накнадне (ex post) контроле, укључујући контроле на терену на репрезентативном и узорку трансакција заснованих на ризику, како би се осигурало да се Програми финансирани из буџета ефикасно и правилно спроводе. Корисник ИПА III ће такође повратити неоправдано исплаћена средства и у том погледу покренути судски поступак, по потреби.

Члан 40 (1) Повраћај средстава

Свака ситуација како је дефинисано у члану 50. став 7. и члану 51. став 5. Споразума која се догоди у било ком тренутку током спровођења ИПА III помоћи или је резултат ревизије може довести до повраћаја средстава Комисији од стране корисника ИПА III.

²⁴ У складу са чланом 24, став 1, тачка 16а Закона о ПДВ.

За FIDIC²⁵ уговоре о радовима неопходно је да у 2027. години буџетски корисници **планирају** средства на извору 01 за покриће трошкова комисије за решавање спорова.

- **Посебна правила за планирање средстава за учешће у Програмима ЕУ**

Приликом планирања средстава за плаћање чланарине (улазних карата) за Програме ЕУ, буџетски корисници дужни су да на извору финансирања 01 планирају пун износ чланарине.

Ради благовременог планирања средстава за улазне карте (чланарине) за релевантну годину учешћа у новим Програмима ЕУ, буџетски корисници су дужни да средства планирају у складу са условима дефинисаним у релевантном међународном споразуму.

Правила о оправданости трошкова

У режиму индиректног управљања примењују се правила о оправданости трошкова дефинисана чланом 29. Оквирног споразума за ИПА II и чланом 29. Оквирног споразума за ИПА III, као и правила о порезима, царинским дажбинама и другим фискалним трошковима дефинисаним чланом 28. Оквирног споразума за ИПА II и чланом 28. Оквирног споразума за ИПА III, а која важе за средства финансијске помоћи ЕУ (ИПА II и ИПА III) и за средства националног учешћа.

IV

ИНСТРУКЦИЈА КОЈА СЕ ОДНОСИ НА ИПАРД II и ИПАРД III ПРОГРАМЕ

У овом одељку наводе се посебна правила која важе за спровођење ИПАРД II и ИПАРД III програма по моделу индиректног управљања финансијском помоћи ЕУ.

Одлуком Европске комисије²⁶ од 20. јануара 2015. године усвојен је ИПАРД II програм за период 2014-2020 за Републику Србију. Европска комисија поверила је управљање средствима ИПАРД II програма по индиректном моделу управљања закључивањем Финансијског споразума 12. јуна 2018. године, а додатна правила за спровођење ИПАРД II програма ближе се уређују Секторским споразумом²⁷ који је потписан 11. децембра 2015. године.

Одлуком Европске комисије²⁸ од 9. марта 2022. године усвојен је ИПАРД III програм за период 2021-2027 за Републику Србију. Европска комисија поверила је права управљања средствима ИПАРД III програма по индиректном моделу управљања закључивањем Финансијског споразума 29. октобра 2024. године, а додатна правила за спровођење ИПАРД III програма ближе се уређују Секторским споразумом²⁹ који је потписан 2. маја 2023. године.

У складу са одредбама Оквирног споразума за ИПА II³⁰ и Оквирног споразума за ИПА III³¹ оперативна структура надлежна за спровођење ИПАРД II и ИПАРД III програма састоји се од:

1. ИПА Агенције за рурални развој (даље у тексту: ИПАРД Агенција), која је, између осталог, надлежна за спровођење поступка јавних набавки, управљање уговорима и

²⁵ The International Federation of Consulting Engineers

²⁶ Commission Implementing Decision C (2015) 257 final.

²⁷ Оквирни споразум за ИПА II, Члан 9.

²⁸ Commission Implementing Decision C (2022) 1537 final.

²⁹ Оквирни споразум за ИПА III, Члан 9.

³⁰ Члан 10.

³¹ Члан 10.

исплате крајњим корисницима, како за средства финансијске помоћи ЕУ тако и за средства националног учешћа у спровођењу средства финансијске помоћи ЕУ; и

2. ИПАРД управљачког тела, које је између осталог, надлежно за припрему и спровођење ИПАРД II и ИПАРД III програма.

У складу са Уредбом о управљању програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру Инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014-2020. године („Службени гласник РС”, број 10/19) и Уредбом о управљању Програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА III) за период 2021–2027. године („Службени гласник РС”, бр. 29/23) односно Одлуком о одређивању одговорних лица и тела за управљања програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА II) за период 2014-2020. године („Службени гласник РС”, број 55/25) и Одлуком о одређивању органа, лица и тела за управљање програмима претприступне помоћи Европске уније у оквиру инструмента за претприступну помоћ (ИПА III) за период 2021–2027. године („Службени гласник РС”, број 55/25), послове ИПАРД Агенције обавља Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Управа за аграрна плаћања, а послове ИПАРД управљачког тела обавља Одељење за управљање ИПАРД програмом у оквиру Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде³².

Усвојен ИПАРД III програм дефинише проценат националног учешћа за сваку меру у оквиру програма. Корисник мере „Техничка помоћ“ је ИПАРД управљачко тело.

Правила за планирање и реализацију активности у оквиру ИПАРД II и ИПАРД III програма

У моменту планирања финансијских средстава намењених за национално учешће и планирање средстава финансијске помоћи ЕУ у оквиру ИПАРД III програма, потребно је поштовати следећа правила:

- Средства националног учешћа у спровођењу финансијске помоћи ЕУ морају се планирати у оквирима дозвољених буџетских лимита;
- Средства финансијске помоћи ЕУ се планирају изван дозвољених буџетских лимита за сваког буџетског корисника;
- **Корисници буџетских средстава одговорни су за правилно планирање, у складу са предвиђеном динамиком спровођења, износа расхода и/или издатака за финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи ЕУ, као и за правилно планирање износа расхода, који ће се финансирати из финансијске помоћи ЕУ (средства дата на управљање Републици Србији)**³³;
- **Буџетски корисници, који не испланирају довољан износ средстава за финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи ЕУ, морају да изврше преусмеравање средстава са других својих апропријација и/или програма**³⁴;

³² Изменом и допуном Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству пољопривреде шумарства и водопривреде који је ступио на снагу 21. маја 2021. године формирана је нова организациона јединица - Одељење за управљање ИПАРД програмом која обавља послове Управљачког тела.

³³ Члан 68а Закона о буџетском систему („Службени гласник РС”, бр.54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12 62/13, 63/13-исправка, 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/19, 72/19, 149/20, 118/21, 118/21 – др. закон, 138/22, 92/23 и 94/24).

³⁴ Ибид.

- **Средства планирана за финансирање учешћа Републике Србије у спровођењу финансијске помоћи ЕУ не могу се користити у друге сврхе³⁵;**
- Имајући у виду да је реализација ИПАРД III програма вишегодишња и да се не подудара са националном буџетском годином, потребно је распоредити опредељена средства из једне године буџета ЕУ у неколико година буџета Републике Србије у складу са Планом позива и прогнозом плаћања;
- Буџетски корисници расходе и/или издатке планирају у оквиру шифре програма и пројекта за које је предвиђено финансирање из два извора: извор 56 - финансијска помоћ ЕУ (за део који се финансира из финансијске помоћи ЕУ) и извор 01 - општи приход буџета (за део којим се финансира национално учешће), па је потребно испланирати укупне износе прихода и расхода и/или издатака из оба извора.

У складу са Оквирним споразумом за ИПА II и ИПА III Република Србија мора да обезбеди средства за надокнаду нерегуларно утрошених средстава (насталих као последица неправилности или превара), а у случају када није могуће наплатити настале дугове у прописаном року (отпис дугова), за надокнаду преплаћених износа или по основу финансијских корекција, па у складу са наведеним, **ИПАРД Агенција планира и расходе и/или издатке на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава.** Износ на име покрића надокнаде нерегуларно утрошених средстава планира се на економској класификацији 485 - Накнада штете за повреде или штету нанету од стране државних органа, у оквиру шифре програма и пројекта, а процењује се на основу укупне планиране годишње реализације ИПАРД II и ИПАРД III програма, евидентираних дугова, као и процене могућих финансијских корекција од стране Европске комисије.

Имајући у виду да је ИПАРД управљачко тело једини корисник мере „Техничка помоћ“, због специфичности спровођења активности у оквиру ове мере, у случају да у току буџетске 2027. године буде потребе за спровођењем поменутих активности потребно је да ИПАРД управљачко тело **планира** средства за претфинансирање. Претфинансирање се односи на потребан износ средстава која треба обезбедити у буџету Републике Србије, а која би била употребљена за спровођење активности у оквиру мере „Техничка помоћ“. Та средства би била враћена у буџет Републике Србије након одобрења насталих трошкова и повраћаја средстава од стране ИПАРД Агенције. Динамика повраћаја средстава се разликује од планирања средстава за текућу буџетску годину, тако да средства за претфинансирање планирана за 2027. годину могу бити враћена у буџет током 2028. године. Приликом планирања средстава за претфинансирање ИПАРД управљачко тело је дужно да у оквиру шифре програма и пројекта на извору финансирања 01 планира пун износ средстава претфинансирања.

³⁵ Ибид.